

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 24.06.2017 r. Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji ponownie ustalił wysokość świadczenia rentowego od **1 października 2017 r.** dla **J. K.**. W decyzji dotyczącej renty inwalidzkiej wskazano, że podstawę wymiaru świadczenia stanowi kwota 4706,34 zł. Renta inwalidzka I grupy wynosi 1000 zł zgodnie z art. 22 a ustawy z dnia 18.02.1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...)

/decyzja – k. 7 Akt (...) /

Od powyższej decyzji odwołał się wnioskodawca, zarzucając naruszenie m.in. art. 2,10,30,32 ust.1 i 2,42,45, 67 Konstytucji oraz Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Wniósł o przyznanie świadczenia w dotychczasowej wysokości oraz o zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

/odwołanie k.3/

W odpowiedzi na odwołanie Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego. Uzasadniając swoje stanowisko organ rentowy wskazał, iż zaskarżona decyzja została wydana na podstawie art. 22a ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 708, z późn. zm.), w brzmieniu ustalonym przez przepisy ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 roku, poz. 2270).

/odpowiedź na odwołanie k.49/

Postanowieniem z dnia 25.06.2018 r. SO w Warszawie zawiesił postępowanie na podstawie art. 177§1pkt.3(1)kpc.

/postanowienie k.93/

Postanowieniem z dnia 12.05.2023 r. SO w Warszawie podjął zawieszony postępowanie i postanowieniem z dnia 30.06.2023 r. przekazał na podstawie art. 461 § 3 kpc sprawę do rozpoznania SO w Łodzi.

/postanowienie k. 138,147/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca J. K. urodził się w dniu (...)

/okoliczność bezsporna/

Podczas służby zajmował następujące stanowiska:

- 1.11.1973 – 31.07.1975 – Wydział II (...) w Ł., inspektor
- 21.01.1975 – 3.08.1975 – nietatowy słuchacz Studium (...) Spraw Wewnętrznych w W..
- 1.08.1975 – 30.06.1986 - Wydział II SB KM/KW/MO WUSW w Ł., starszy inspektor

Z treści dokumentów osobowych nie wynika, że podjął on bez wiedzy i zgody przełożonych czynną współpracę z osobami lub organizacjami działającymi na rzecz niepodległości Państwa Polskiego.

/informacja dotycząca przebiegu służby k.50 , dokumentacja osobowa w aktach sprawy – płyta CD/

Wnioskodawca motywował przyjęcie do służby chęcią wykorzystania wiedzy ze studiów (socjologia przemysłu). Z okresu służby posiada pozytywne opinie przełożonych. Był oceniany jako samodzielny, pracowity, zaangażowany.

/wniosek, opinie w aktach osobowych – płyta CD/

Do zadań pionu II SB było organizowanie i bezpośrednie wykonywanie przedsięwzięć operacyjnych polegających na rozpoznawaniu, zapobieganiu i wykrywaniu działalności służb wywiadowczych (...) oraz innych krajów niekomunistycznych , skierowanej przeciwko interesom PRL i innych krajów bliku komunistycznego. W latach 80 stał się odpowiedzialny za ochronę obiektów transportu kolejowego i drogowego, łączności przewodowej i bezprzewodowej oraz dziennikarstwa, kolportażu prasy i tzw. małej poligrafii.

Akademia SW w Warszawie została utworzona na mocy rozporządzenia RM z dnia 11.08.1972 r . Kształciła funkcjonariuszy MO i SB.

/pismo IPN k. 165/

Decyzją z dnia 27.06.1986 r. Dyrektor Zakładu Emerytalno – Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji przyznał wnioskodawcy rentę inwalidzką milicyjną.

/decyzja k. 2 akt MSWiA/

Z informacji Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Oddziałowe Archiwum IPN w Ł., sporządzonej dla organu rentowego w dniu 12.05.2017 r. wynika, iż wnioskodawca w okresie od 1.11. 1973 r. do 30.06. 1986 r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 708, z późn. zm)./art. 13 b ust.1pkt.5 lit.b tiret 2, art. 13 b ust. 1 pkt. 5 lit. e tiret 5 /

/informacja k. 4 akt MSWiA, pismo IPN – k. 165/

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dokumentów. Powołane dokumenty, według Sądu, zasługiwały w całości na uwzględnienie, albowiem ich wiarygodności nie kwestionował ani odwołujący, ani organ rentowy. Tym samym nie zachodziły okoliczności, które wskazywałyby na ich nieautentyczność, bądź odwoływanie się w nich do informacji i zdarzeń, które nie odpowiadają stanowi rzeczywiście. W toku postępowania organ emerytalny nie składał dalszych wniosków dowodowych.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż Sąd rozpoznający niniejszą sprawę podziela stanowisko domniemania zgodności z Konstytucją przepisów prawa. Oznacza to, że Sąd nie będzie odnosił się do kwestii konstytucyjności art. 15c i 22a w związku z art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 708, z późn. zm.).

Należy zwrócić uwagę, że postanowieniem z dnia 24.01.2018 roku Sąd Okręgowy w Warszawie wystąpił do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym, dotyczącym zgodności z Konstytucją przywołanych powyżej przepisów. Na dzień wyrokowania w tej sprawie Trybunał Konstytucyjny nie zajął stanowiska.

W dniu 1 stycznia 2017 r. weszła w życie ustawa z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz.), na mocy której wprowadzono art. 13b ustalający katalog cywilnych i wojskowych instytucji i formacji, w których służba od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. jest uznawana za służbę na rzecz totalitarnego państwa. Ustawa zmieniająca wprowadziła także zasady ustalania wysokości policyjnej emerytury i renty inwalidzkiej nakazując stosowanie art. 15c i 22a ustawy. Przepisy te stanowią, iż w przypadku osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b, i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., emerytura wynosi 0% podstawy wymiaru - za każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b i 2,6% podstawy wymiaru - za każdy rok służby lub okresów równorzędnych ze służbą, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 1, 1a oraz 2-4. Wysokość emerytury ustalonej zgodnie z tymi przepisami nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłacanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ogłoszonej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (art. 15c). Natomiast rentę inwalidzką ustaloną zgodnie z art. 22 zmniejsza się o 10% podstawy wymiaru za każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b (art. 22a). Ustawodawca zobowiązał też organ rentowy do wszczynania z urzędu postępowania w przedmiocie ponownego ustalenia prawa do świadczeń i wysokości świadczeń stosownie do wyżej wymienionych przepisów (art. 2).

Przepis art. 15c i 22 a ustawy zaopatrzeniowej dotyczy „osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b”. Z treści przepis art. 13b ustawy zaopatrzeniowej wynika, iż za służbę na rzecz totalitarnego państwa uznaje służbę od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. w wymienionych następnie cywilnych i wojskowych instytucjach i formacjach:

Resort (...) Komitetu (...);

Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego;

Komitet do (...);

jednostki organizacyjne podległe organom, o których mowa w pkt 1-3,
a w szczególności jednostki Milicji Obywatelskiej w okresie do dnia 14 grudnia 1954 r.;

służby i jednostki organizacyjne Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, i ich poprzedniczki, oraz ich odpowiedniki terenowe:

nadzorujące prace jednostek wypełniających zadania: wywiadowcze, kontrwywiadowcze, Służby Bezpieczeństwa, czynności operacyjno-techniczne niezbędne w działalności Służby Bezpieczeństwa, odpowiedzialne za szkolnictwo, dyscyplinę, kadry i ideowo-wychowawcze aspekty pracy w służbie bezpieczeństwa:

Gabinet Ministra Spraw Wewnętrznych,

Główny Inspektorat Ministra Spraw Wewnętrznych, z wyłączeniem Zespołu do spraw Milicji Obywatelskiej w wojewódzkich komendach Milicji Obywatelskiej oraz w wojewódzkich urzędach spraw wewnętrznych,

Wojskowa Służba Wewnętrzna Jednostek Wojskowych MSW,

Zarząd Ochrony Funkcjonariuszy,

wypełniające zadania wywiadowcze i kontrwywiadowcze:

Departament I,

Departament II,

Biuro Paszportów, od dnia 1 kwietnia 1964 r.,

Biuro A,

Biuro Szyfrów,

Biuro (...),

wydziały paszportów, od dnia 15 lipca 1964 r.,

Zwiad Wojsk Ochrony P.,

Inspektorat I,

samodzielne grupy specjalne,

wypełniające zadania Służby Bezpieczeństwa:

Departament Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa,

Departament Ochrony (...),

Departament Studiów i (...),

Departament III,

Departament IV,

Departament V,

Departament VI,

Główny Inspektorat Ochrony (...), od dnia 27 listopada 1981 r.,

Biuro Śledcze,

Departament Społeczno-Administracyjny,

Biuro Studiów Służby Bezpieczeństwa,

Biuro Rejestracji Cudzoziemców,

Zarząd Kontroli (...) G.,

Biuro Ochrony Rządu,

Samodzielna Sekcja Operacyjno-Ochronna,

Inspektorat Operacyjnej Ochrony Elektrowni (...) w Ż.,

wykonujące czynności operacyjno-techniczne niezbędne w działalności Służby Bezpieczeństwa:

Biuro (...),

Biuro (...),

Biuro C,

Biuro (...), w tym Zakład (...),

Departament (...), w tym Zakład (...),

Biuro W,

Departament PESEL,

Zarząd Łączności, od dnia 1 stycznia 1984 r.,

Wydział Zabezpieczenia Operacyjnego,

Samodzielna (...) P,

Inspektorat A.-Informacyjny,

odpowiedzialne za szkolnictwo, dyscyplinę, kadry i ideowo-wychowawcze aspekty pracy w Służbie Bezpieczeństwa:

Departament Kadr, z wyłączeniem terenowych odpowiedników jako całości w wojewódzkich, powiatowych i równorzędnych komendach Milicji Obywatelskiej oraz w wojewódzkich, rejonowych i równorzędnych urzędach spraw wewnętrznych,

Departament (...) i (...), z wyłączeniem terenowych odpowiedników jako całości w wojewódzkich, powiatowych i równorzędnych komendach Milicji Obywatelskiej oraz w wojewódzkich, rejonowych i równorzędnych urzędach spraw wewnętrznych,

Zarząd (...)Wychowawczy,

Biuro Historyczne,

Akademia Spraw Wewnętrznych, a w jej ramach kadra naukowo-dydaktyczna, naukowa i naukowo-techniczna pełniąca służbę w Wydziale (...) Państwa Akademii Spraw Wewnętrznych oraz na etatach Służby Bezpieczeństwa, a także słuchacze i studenci, którzy przed skierowaniem do Akademii Spraw Wewnętrznych pełnili służbę, o której mowa w pkt 5 i 6 oraz ust. 2 pkt 1,

Centrum Wyszkożenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Ł., a w jego ramach kadra naukowo-dydaktyczna, naukowa, naukowo-techniczna oraz słuchacze i studenci,

Wyższa Szkoła (...) Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Ł., a w jej ramach kadra naukowo-dydaktyczna, naukowa, naukowo-techniczna oraz słuchacze i studenci,

Szkoła Chorążych Biura (...), a w jej ramach kadra naukowo-dydaktyczna, naukowa, naukowo-techniczna oraz słuchacze i studenci,

Szkoła Chorążych Milicji Obywatelskiej z siedzibą w W., a w jej ramach kadra naukowo-dydaktyczna, naukowa, naukowo-techniczna oraz słuchacze i studenci,

Wydział Pracy Operacyjnej w Ośrodku (...) w Ł., a w jego ramach kadra naukowo-dydaktyczna, naukowa oraz naukowo-techniczna,

Samodzielna Sekcja Kadr,

Samodzielna Sekcja Kadr i (...),

Samodzielna Sekcja (...) i Sprawozdawczości,

Samodzielna Sekcja O.-Organizacyjna;

jednostki organizacyjne Ministerstwa Obrony Narodowej i ich poprzedniczki:

Informacja Wojskowa oraz podległe jej jednostki terenowe, w tym Organa informacji (...) Organizacji (...) oraz Organa informacji Wojskowego Korpusu Górniczego,

Wojskowa Służba Wewnętrzna, w tym Zarząd Wojskowej Służby Wewnętrznej Korpusu (...) Wewnętrznego i Wojsk Ochrony P. i jego poprzedniczki,

Zarząd (...) S. Generalnego Wojska Polskiego,

inne służby Sił Zbrojnych prowadzące działania operacyjno-rozpoznawcze lub dochodzeniowo-śledcze, w tym w rodzajach broni oraz w okręgach wojskowych.

Zgodnie z art. 13b ust. 2 Ustawy, za służbę na rzecz totalitarnego państwa uznaje się również:

służbę na etacie:

Ministra Spraw Wewnętrznych,

funkcjonariusza nadzorującego służby i jednostki organizacyjne wymienione w ust. 1 pkt 5,

komendanta wojewódzkiego, zastępcy komendanta wojewódzkiego, powiatowego, miejskiego lub dzielnicowego do spraw bezpieczeństwa, zastępcy komendanta wojewódzkiego, powiatowego, miejskiego lub dzielnicowego do spraw Służby Bezpieczeństwa, zastępcy szefa wojewódzkiego, rejonowego, miejskiego lub dzielnicowego urzędu spraw wewnętrznych do spraw Służby Bezpieczeństwa,

zastępcy komendanta wojewódzkiego, powiatowego lub miejskiego do spraw polityczno-wychowawczych, zastępcy szefa wojewódzkiego, rejonowego lub miejskiego urzędu spraw wewnętrznych do spraw polityczno-wychowawczych,

oficera szkolenia operacyjnego Służby Bezpieczeństwa w wydziałach kadr i szkolenia komend wojewódzkich Milicji Obywatelskiej oraz w wojewódzkich urzędach spraw wewnętrznych,

funkcjonariusza w referacie do spraw bezpieczeństwa w wydziale kadr komendy wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej,

starszego inspektora przy zastępcy komendanta wojewódzkiego do spraw Służby Bezpieczeństwa,

słuchacza na kursach Służby Bezpieczeństwa, organizowanych przez jednostki i szkoły wchodzące w skład Ministerstwa Spraw Wewnętrznych;

okres odbywania szkolenia zawodowego w szkołach i na kursach Służby Bezpieczeństwa przez funkcjonariuszy pełniących służbę, o której mowa w pkt 1 i ust. 1;

okres oddelegowania funkcjonariuszy pełniących służbę, o której mowa w pkt 1 i ust. 1, do innych instytucji państwowych, w tym przeniesienia na etaty niejawnie w kraju lub poza granicami Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Zgodnie z art. 13c ustawy zaopatrzeniowej, za służbę na rzecz totalitarnego państwa nie uznaje się służby w rozumieniu art. 13b, która rozpoczęła się po raz pierwszy nie wcześniej niż w dniu 12 września 1989 r. (pkt 1) oraz której obowiązek wynikał z przepisów o powszechnym obowiązku obrony (pkt 2).

Zasadniczą kwestią do rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie było ustalenie zatem, czy odwołujący się w spornym okresie „pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa”.

W celu ustalenia wysokości emerytury i renty inwalidzkiej od dnia 1 października 2017 r., organ emerytalny został zobowiązany do wystąpienia do Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu z wnioskiem o sporządzenie informacji, o której mowa w art. 13a ust. 1. (art.15c ust. 4 i 22 ust. 4) ustawy zaopatrzeniowej, Z treści art. 13 a ust. 4 ustawy zaopatrzeniowej wynika, iż Informacja o przebiegu służby, o której mowa w ust. 1, zawiera:

- 1) dane osobowe funkcjonariusza, o których mowa w ust. 2;
- 2) wskazanie okresów służby na rzecz totalitarnego państwa, o których mowa w art. 13b;
- 3) informację, czy z dokumentów zgromadzonych w archiwach Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu wynika, że funkcjonariusz w tym okresie, bez wiedzy przełożonych, podjął współpracę i czynnie wspierał osoby lub organizacje działające na rzecz niepodległości Państwa Polskiego.

Przedmiotowa informacja o przebiegu służby, jest równoważna z zaświadczeniem o przebiegu służby sporządzanym na podstawie akt osobowych przez właściwe organy służb, o których mowa w art. 12. (art. 13a ust. 5 ustawy zaopatrzeniowej). **Organ rentowy, będąc związany informacją z IPN ustalił ponownie odwołującemu od dnia 1 października 2017 r. wysokość renty.** Tymczasem postępowanie przed sądem (na skutek odwołania od decyzji organu rentowego) nie podlega ograniczeniom dowodowym, co wynika wprost z art. 473 k.p.c., zatem każdy fakt może być dowodzony wszelkimi środkami, które Sąd uzna za pożądane, Sąd nie jest związany środkami dowodowymi dla dowodzenia przed organami rentowymi. Okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość mogą być udowadniane wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w Kodeksie postępowania cywilnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 8 kwietnia 1999 r., II UKN 69/98, OSNP 2000/11/439). Informacja o przebiegu służby jest dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 k.p.c. i mogą być przeprowadzone przeciwko niej przeciwdowody. „Sąd ubezpieczeń społecznych, rozpoznający sprawę w wyniku wniesienia odwołania od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. w sprawie ponownego ustalenia (obniżenia) wysokości emerytury policyjnej byłego funkcjonariusza Służby Bezpieczeństwa, nie jest związany treścią informacji o przebiegu służby w organach bezpieczeństwa państwa przedstawionej przez Instytut Pamięci Narodowej zarówno co do faktów (ustalonego w tym zaświadczeniu przebiegu służby), jak i co do kwalifikacji prawnej tych faktów (zakwalifikowania określonego okresu służby jako służby w organach bezpieczeństwa państwa). –vide: postanowienie SN z 9.12.2011 r., II UZP 10/11, OSNP 2012, nr 23-24, poz. 298.)

Ustawa zmieniająca z 2016 r. ustawę zaopatrzeniową jest tzw. drugą ustawą dezubekizacyjną. Pierwsza ustawa dezubekizacyjna tj. ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin oraz ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2009 r. Nr 24, poz. 145) wprowadziła do ustawy zaopatrzeniowej art. 15b, którego przepis ust. 1 stanowił, że w przypadku osoby, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., emerytura wynosi:

0,7% podstawy wymiaru – za każdy rok służby w organach bezpieczeństwa państwa w latach 1944-1990;

2,6 % podstawy wymiaru - za każdy rok służby lub okresów równorzędnych ze służbą, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 1, 1a oraz pkt 2-4.

Organami bezpieczeństwa państwa, w których służba skutkowałą zastosowaniem mniej korzystnego wskaźnika w wysokości 0,7% podstawy wymiaru za każdy rok służby – zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2141), do której odwołał się ustawodawca były:

Resort (...) Komitetu (...);

Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego;

Komitet do (...);

jednostki organizacyjne podległe organom, o których mowa w pkt 1-3,
a w szczególności jednostki Milicji Obywatelskiej w okresie do dnia 14 grudnia 1954 r.;

instytucje centralne Służby Bezpieczeństwa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz podległe im jednostki terenowe w wojewódzkich, powiatowych i równorzędnych komendach Milicji Obywatelskiej oraz w wojewódzkich, rejonowych i równorzędnych urzędach spraw wewnętrznych;

Akademia Spraw Wewnętrznych;

Zwiad Wojsk Ochrony P.;

Zarząd Główny (...) Wewnętrznej jednostek wojskowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz podległe mu komórki;

Informacja Wojskowa;

Wojskowa Służba Wewnętrzna;

Zarząd (...) S. Generalnego Wojska Polskiego;

inne służby Sił Zbrojnych prowadzące działania operacyjno-rozpoznawcze lub dochodzeniowo-śledcze, w tym w rodzajach broni oraz w okręgach wojskowych;

Zgodnie z art. 2 ust. 3 ww. ustawy, jednostkami Służby Bezpieczeństwa, w rozumieniu ustawy, są te jednostki Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, które z mocy prawa podlegały rozwiązaniu w chwili zorganizowania Urzędu Ochrony Państwa, oraz te jednostki, które były ich poprzedniczkami.

Ówczesna nowelizacja skutkowałą obniżeniem emerytury funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa począwszy od dnia 1 stycznia 2010 roku.

W orzecznictwie jednoznacznie stwierdzono, że tak obniżone świadczenie może być niższe od 40% podstawy jego wymiaru, uznając równocześnie, że art. 15b ustawy nowelizującej z 2009 r. nie naruszył zasady równości lub proporcjonalności świadczeń, bowiem tak uzyskane przywileje nie podlegają ochronie z racji działań ukierunkowanych na zwalczanie przyrodzonych praw człowieka i tym samym funkcjonariusze nie mają prawa podmiotowego ani tytułu moralnego domagania się utrzymania przywilejów zaopatrzeniowych za okresy zniewalania dążeń niepodległościowych (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2011 r., II UZP 2/11, OSN 2011 nr 15-16, poz. 210).

W pierwszej ustawie dezubekizacyjnej, w celu wskazania kręgu podmiotowego, do którego odnosi się nowelizacja ustawy zaopatrzeniowej ustawodawca użył zwrotu „osoby, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa”; dalej odwołując się do przepisu art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, który wymieniał określone instytucje i formacje. Zwrot „osoba, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa” wyraźnie wskazuje, że dotyczy on każdego funkcjonariusza, który pełnił służbę w wyszczególnionych w art. 2 ww. ustawy instytucjach i formacjach. W drugiej ustawie dezubekizacyjnej ustawodawca wprowadził pojęcie „osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa”. Mając na uwadze jedną z zasad techniki prawodawczej, zawartą w § 10 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 283) wg której: do oznaczenia jednakowych pojęć używa się jednakowych określeń, a różnych pojęć nie oznacza się tymi samymi określeniami, stwierdzić należy, iż pojęcie „osoby, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa” nie jest pojęciem tożsamym z pojęciem „osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa”. Nie obowiązuje także zasada wskazująca, iż osoba, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa pełniła jednocześnie służbę na rzecz totalitarnego państwa”, aczkolwiek nie jest wykluczony oczywiście zbieg tych pojęć w stosunku do danej osoby.

Ustalić zatem należało, czy odwołujący był funkcjonariuszem, który pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa.

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy: „kryterium "służby na rzecz totalitarnego państwa" określone w art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka.” – vide: uchwała SN z 16.09.2020 r., III UZP 1/20, LEX nr 3051750) Sam fakt przynależności funkcjonariusza do wymienionych w przepisie art. 13b ustawy zaopatrzeniowej instytucji lub formacji (kryterium formalne) nie jest zatem wystarczający do uznania, iż dany funkcjonariusz taką służbę pełnił.

W uzasadnieniu uchwały z 16 września 2020 r., III UZP 1/20 SN wskazał na pojęcie "służby na rzecz totalitarnego państwa" sensu stricto i largo i wyjaśnił, iż „Pojęcie sensu stricto powinno objąć lata 1944-1956 i wiązać się wyłącznie z miejscem pełnienia służby, o ile oczywiście nie zostaną wykazane przez zainteresowanego przesłanki z art. 15c ust. 5 ustawy z 1994 r. lub w informacji o przebiegu służby, wskazane zostaną okoliczności z art. 13a ust. 4 pkt 3 ustawy z 1994 r.

Pojęcie sensu largo obejmie zaś okres wskazany w art. 13b, czyli łączy w sobie cechy okresu totalitarnego i posttotalitarnego (autorytarnego) oraz pierwszego okresu po transformacji, to jest od utworzenia rządu T. M.. W tym ujęciu zakres podmiotowy ustawy jest szeroki, gdyż odnosi się przede wszystkim do funkcjonariuszy, którzy pozytywnie zostali zweryfikowani 30 lat temu i dziś są beneficjentami systemu emerytalnego. Tak interpretowane pojęcie zostanie ukierunkowane na funkcje, jakie pełnił i zadania, jakie podczas służby wykonywał funkcjonariusz. Z uzasadnieniu uchwały SN z 16 września 2020 r., III UZP 1/20 wynika jednoznacznie, iż „stwierdzenie pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r. nie może być dokonane wyłącznie na podstawie informacji Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (kryterium formalnej przynależności do służb), lecz na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka służących reżimowi komunistycznemu (art. 13b ust. 1 w związku z art. 13a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej). Nie bez znaczenia pozostaje także długość okresu pełnienia służby, jej historyczne umiejscowienia w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r., miejsce pełnienia służby, zajmowane stanowiska czy stopień służbowy.”

Służbą na rzecz totalitarnego państwa będzie więc taka służba, która polega na realizowaniu i wdrażaniu totalitarnej funkcji państwa. Będzie to więc służba w określonych formacjach, ale tylko taka, która w wymiarze faktycznym będzie polegała na zwalczaniu wszelkich przejawów sprzeciwu wobec rządzącej wówczas klasy politycznej, realizująca jej cele polityczne i naruszająca podstawowe prawa i wolności człowieka. Nie będzie więc taką służbą służba polegająca na zwalczaniu pospolitej przestępczości kryminalnej (nie politycznej), która choć także jest służbą na rzecz państwa, to

jednak nie ma na celu umacniania totalitarnej funkcji państwa lecz tylko (aż) zapewnienie obywatelom bezpieczeństwa w zakresie, np. ochrony życia, zdrowia lub mienia. Taka służba nie jest służbą na rzecz totalitarnego państwa. Jednocześnie należy wykazać, że funkcjonariusz w swojej służbie w czasach PRL naruszył podstawowe prawa i wolności innych osób, zwłaszcza osób walczących o niepodległość, suwerenność i wolną Polskę. Jeśli nie zostanie to dowiedzione, a ciężar dowodu w tym zakresie spoczywa na organie emerytalnym, wówczas były funkcjonariusz nie będzie miał automatycznie obniżonego świadczenia.

Odnosząc powyższe rozważania do niniejszej sprawy wskazać należy, że wnioskodawca podczas służby zajmował następujące stanowiska:

- 1.11.1973 – 31.07.1975 – Wydział II (...) w Ł., inspektor

- 21.01.1975 – 3.08.1975 – nieetatowy słuchacz Studium (...) Spraw Wewnętrznych w W..

- 1.08.1975 – 30.06.1986 - Wydział II SB KM/KW/MO WUSW w Ł., starszy inspektor

Wnioskodawca motywował przyjęcie do służby chęcią wykorzystania wiedzy ze studiów (socjologia przemysłu). Z okresu służby posiada pozytywne opinie przełożonych. Był oceniany jako samodzielny, pracowity, zaangażowany.

Do zadań pionu II SB było organizowanie i bezpośrednie wykonywanie przedsięwzięć operacyjnych polegających na rozpoznawaniu, zapobieganiu i wykrywaniu działalności służb wywiadowczych (...) oraz innych krajów niekomunistycznych, skierowanej przeciwko interesom PRL i innych krajów blisku komunistycznego. W latach 80 stał się odpowiedzialny za ochronę obiektów transportu kolejowego i drogowego, łączności przewodowej i bezprzewodowej oraz dziennikarstwa, kolportażu prasy i tzw. małej poligrafii.

Akademia SW w Warszawie została utworzona na mocy rozporządzenia RM z dnia 11.08.1972 r. Kształciła funkcjonariuszy MO i SB.

Wnioskodawca zatem niewątpliwie pracował w organach wymienionych w art. 13 b cytowanej ustawy. Jednakże organ emerytalny nie wykazał, że wnioskodawca dopuszczał się czynów naruszających podstawowe prawa i wolności człowieka, nie przedstawił konkretnych osób pokrzywdzonych bezprawnie przez danego funkcjonariusza, nie przedstawił dowodów, że wnioskodawca w sposób oczywisty wspierał, propagował, utożsamiał się z zasadami państwa totalitarnego. W ocenie Sądu pełnienie służby w tej konkretnej jednostce nie przesądziło w tym konkretnym przypadku, że wnioskodawca dopuścił się przestępczej działalności.

Nie można się zgodzić z założeniem, że sam fakt pełnienia służby w spornym okresie w instytucjach i formacjach wskazanych przez ustawę oznacza działalność na rzecz totalitarnego państwa, gdyż oznaczałoby to stosowanie mechanizmu odpowiedzialności zbiorowej.

Nie można zatem apriorycznie zakładać, że każdy funkcjonariusz służb bezpieczeństwa działał na rzecz państwa totalitarnego, gdyż kłóci się to z ideą sprawowania sądowego wymiaru sprawiedliwości, opierającą się na indywidualnej winie i pozostającą w opozycji wobec przyjętej w omawianej ustawie koncepcji odpowiedzialności zbiorowej.

Mając powyższe na uwadze Sąd zmienił zaskarżoną decyzję i nakazał pominięciem **art. 22a** ustawy z 2016 roku co, oznacza konieczność przeliczenia renty inwalidzkiej policyjnej wnioskodawcy według zasad uprzednio obowiązujących od daty wskazanej w zaskarżonej decyzji tj. od 1 października 2017 r, orzekając na podstawie art. 477

¹⁴ § 2 kpc.